

MEIJÄN
maakunta

Koulutus ja ennakointi

31.5.2018

Koulutus ja ennakointi -erityistehtävän määrittely ja alkuvaiheen valmisteluun osallistuneet

- **Fokuksessa erityisesti työvoima- ja osaamistarpeisiin vastaava eri aikavälit käsittävä koulutustarve-ennakointi**
- **Koulutus- ja ennakointitehtävät myös laajemmin**
  - mm. tiedolla johtamisen tuki
  - ei kuitenkaan kaiken kattavan ”Ennakointi on tulevaisuuden tekemistä” -määritelmän laajuudessa
- **Ensivaiheen valmistelussa mukana**
  - Kimmo Niiranen (PKMKL)
  - Reijo Vesakoivu (PKELY)
  - Seija Turhanen (PK TE-toimisto)
  - Tuukka Arosara (PKMKL)
  - Eija Asikainen (PKMKL/PKELY)
  - työn jatkuessa kokoonpanoa täydennetään yritys ja sote-puolen asiantuntijoilla

Maakunnan tehtävät (2020-)

○ Maakuntalain kirjaukset maakunnan tehtävistä:

- 9) aluekehittämismääräyksen tehtävät, alueen, sen elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittäminen ja rahoittaminen, näihin liittyvä koulutus ja osaamisen kehittäminen, kulttuurin edistäminen, yritys-, työ- ja elinkeinopalvelujen järjestäminen sekä kotoutumisen edistäminen
- 10) alueellisen lyhyen, pitkän ja keskipitkän aikavälin koulutustarpeiden ennakointi ja alueellisten koulutustavoitteiden valmistelu

○ Lisäksi:

- Lakiesityksen perusteluissa täsmennetään, että koulutuksella ja osaamisen kehittämisellä tarkoitetaan maakunnassa erityisesti **elinikäistä ohjausta ja elinikäisen ohjauksen palveluiden koordinoitua**
- **Maakuntien yhteistyöalueella** on sovittava yhteistyöstä ja työnjaosta koulutuksen, tutkimuksen ja kehittämistoiminnan toteuttamisessa. Koulutuksen yhteistyö sisältää osaamistarpeen arvioinnin ja ennakoinnin yhteistyöalueella.
- Erikseen on myös todettu, että maakunnat huolehtisivat osaltaan **sosiaali- ja terveydenhuollon koulutustarpeen ennakoititehtävistä** osana sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistehtävää
- Ennakointi on oleellinen osa tulevaisuustyötä ja strategista suunnittelua (ei koske vain koulutustarpeita)
- Koulutukseen liittyvät myös nykyiset ELY-keskusten ja TE-toimistojen tarjoamat yritys-, työ- ja elinkeinopalvelut, jotka on tarkoitus yhdistää maakuntaudistuksen yhteydessä julkisiksi **kasvupalveluiksi** (näillä oma lainsäädäntö)
- Em. koulutus- ja ennakoititehtävät liittyvät suoraan tai välillisesti maakunnan toimintakentän moniin eri osa-alueisiin

Nykytila – koulutus

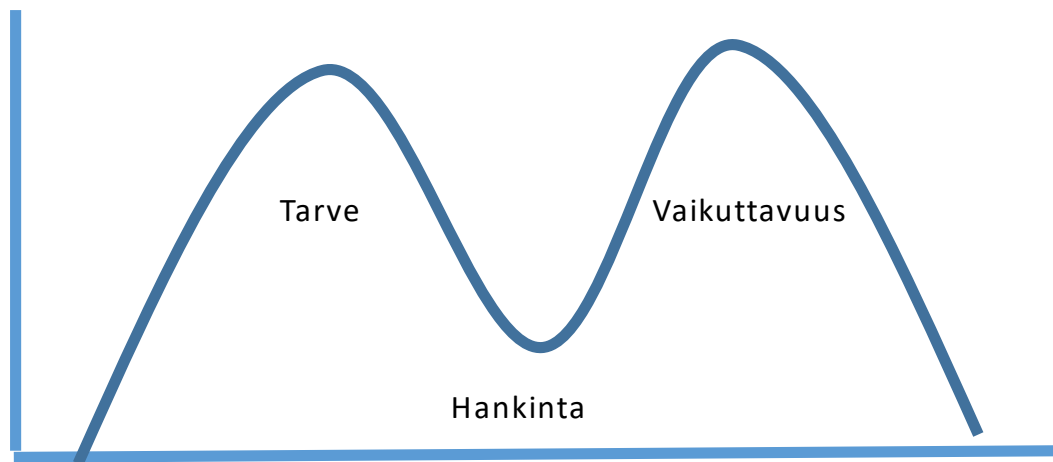
- **ELY-keskuksilla on vastuu kasvupalvelukoulutuksesta**
  - tähtää työmarkkinoiden tarpeeseen, eli rekrytoinnin tukeen ja osaamiskapeikkojen poistamiseen
- **Maakuntaliitoilla aluekehitysviranomaisina yleinen koulutuksen kenttään liittyvä kehittämistehtävä**
  - aluekehittämisen strateginen kokonaisuus ja maakunnan yleinen kehittäminen sekä yhteistyöjohtajuus
- **Koulutus on yksi maakunnan kehittämisen keskeisistä alueista ja nimetty Pohjois-Karjalassa myös kehittämisen painopistealaksi**
  - maakuntaliiton koulutus- ja ennakointiryhmä
  - maakunnallinen koulutus- ja sivistysstrategia (laaditaan vuoden 2018 aikana)
  - osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen erityisesti kehittämisen painopisteloilla
  - koulutus-, tutkimus- ja kehittämistoiminta merkittävä kenttä myös laaja-alaisemmin (osaaminen, kilpailukyky, EU-hankkeet)
- **Sektorin alueellisen merkityksen takia se on keskeinen painopiste myös edunajamisessa**
  - koulutuksen kenttään liittyvät lausunnot ja kannanotot sekä poliittinen vaikuttaminen
    - järjestämislupapäätökset, opiskelijavuospäätökset, uudet koulutusavaukset
    - lainsäädännölliset muutokset, rahoitus, erilliskysymykset

Nykytila – ennakointi

- **Ennakointityöllä jo nykyisin lakisääteinen pohja**
  - ELY-keskukset ovat vastanneet **lyhyen aikavälin ennakointitehtävästä** elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 3 §:n nojalla (työvoimakoulutuksen suunnittelu yms.)
  - maakuntien liitot ovat vastanneet **pitkän ja keskipitkän aikavälin koulutustarpeiden ennakoinnin** yhteensovittamisesta ja alueellisten koulutustavoitteiden valmistelusta alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain 17 §:n 4 momentin nojalla
  - lisäksi aluekehityslain 17§:n 11 momentin mukaan maakunnan liitto vastaa **ennakoinnin yhteensovittamisesta** maakunnassa, arvioi ja seuraa maakunnan ja sen osien kehitystä sekä kehittämistoiminnan vaikuttavuutta
  - lakisääteistä tehtävää tukevaa ennakointityötä on tehty paljon **hankkeilla** sekä muualla että myös Pohjois-Karjalassa (Ennakko 2010-, Alue-ennakko-, POKETTI- ja ETKO-hankkeet)
    - hanketyössä fokus viime vuosina kasvu- ja rakennemuutosaloissa sekä aikuiskoulutuksessa
  - koulutus- ja osaamistarve-ennakoinnin lisäksi tehty **muuta ennakointityötä**
    - strategisen johtamisen tuki, väestöennusteet, toimialaennakointi
    - kuntatalouden ja palvelutarpeiden ennakointi jne.

Nykytila – Ennakointi osana ELY-keskuksen ja TE-toimiston kasvupalvelujen suunnittelua ja –hankintaa

- Eri tietolähteitä hyödyntäen ennakoidaan yritysten työvoimatarpeita ja osaamistarpeita
- Ennakointi palvelee asiakastarpeen näkyväksi tekemistä sekä palvelun toteutuksen ja sen vaikuttavuuden arviointia
- Ennakointia hyödynnetään työmarkkinoiden toimivuuden edistämässä ja palvelujen vaikuttavuuden parantamisessa

ETKO

Tavoitteet yms.
(koulutustarve-
ennakointi)

Tarve	Kohderyhmä	Tietolähteet	Toimenpiteet ja tuotokset	Hyödynnettävyys
Työvoiman kysynnän ennakointi <ul style="list-style-type: none"> - Talouden kehitys ja työelämän muutokset - Työvoimatarpeen ennakointi	Työnantajat ja elinkeinoelämän organisaatiot	Toimiala- ja ammattirakennetilastot, ammattibarometrit, väestö- ja työmarkkinatilastot, ennusteet, ennakoinnit, selvitykset, tutkimukset,	<ul style="list-style-type: none"> • Ennakointityöpajat • Pohjois-Karjalan TRENDIT • Yritysten näkymät - katsaus • Toimiala- ja teemaselvitykset	<ul style="list-style-type: none"> • Rekrytoinnin helpottuminen • Kasvu- ja rakennemuutosalojen tunnistaminen ja tukeminen • Työmarkkinoiden muutosten ennakointi ja seurannan helpottuminen • Työtehtävien muutoksiin varautuminen • Tuki yritysneuvonnalle • Tuki strategiatyölle
Aikuiskoulutuksen osuvuuden ja laadun parantaminen <ul style="list-style-type: none"> - Työvoiman kohtaannon parantaminen - Toimenpiteiden vaikuttavuuden lisääminen	Oppilaitokset ja koulutusorganisaatiot TE-hallinto	Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma (KESU), Tilastokeskuksen sijoittumispalvelu väestötilastot, LFS, OKM:n ja opetushallituksen aineistot, selvitykset, tutkimukset	<ul style="list-style-type: none"> • Aikuiskoulutuksen ennakoinnin toimintatapa • Ennakointityöpajat • Ennakointikamarit • Aikuiskoulutuksen osuvuuden arviointi • Ennakointiosaamisen koulutukset • Ennakointiportaali • Työvoimakoulutuksen taustaselvitykset	<ul style="list-style-type: none"> • Osaamistarpeiden muutosten tunnistaminen ja ennakointi • Sukupuolen mukaisen segregaaation purkaminen • Työelämän ja koulutuksen sisältöjen vastaavuus • Koulutushankinnat • Ohjauspalvelujen tuki • Ennakoiva työote
Työvoiman tarjonnan ennakointi <ul style="list-style-type: none"> - Osaavan työvoiman saatavuus - Rakennemuutoksiin varautuminen	Työllisyyspalvelujen tuottajat, työllisyystoimijat, Työttömät, työvoima	Väestötilastot ja -ennusteet. Työttömyystilastot, työvoimakoulutuksen tilasto-aineistot toimialatilastot, ammattibarometrit, selvitykset, tutkimukset,	<ul style="list-style-type: none"> • Työmarkkinoiden muutosindikaattorit • Työmarkkina-analyytit • Maakunnalliseen rakennemuutosennakointiin osallistuminen	<ul style="list-style-type: none"> • Rakennemuutosalojen tunnistaminen mahdollistaa nopean reagoinnin • Eri toimijoiden yhteistyön vahvistuminen • Tuki strategiatyölle

Nykytila – menetelmät / aineistot / tuotokset

- **Oma työ ja julkaisut (maakuntaliitto / ELY-keskus / TE-toimisto)**
  - Ammattibarometri, Alueelliset kehitysnäkymät (ml. paneelit ja sidosryhmä-/asiantuntijatieto)
  - Trendit (taustalla Tilastokeskuksen nopeat suhdannetiedot ja asiantuntijatieto)
  - erillisraportit ja selvitykset, maakuntaohjelma- ja strategia, klusterikohtaiset strategiat
  - kentältä / asiakkailta / palvelujen käyttäjiltä / yrityksiltä / muilta työnantajilta / sidosryhmiltä / klusteriryhmiltä jne. saatava tieto tulevaisuuden tarpeista + tiedot työvoiman tarjonnasta
  - analysoitua tietoa, tulkintoja ja suosituksia (aikuis)koulutuksen ja työvoimapalvelujen kehittämiseksi
  - teemakohtaiset työpajat, ennakointifoorumit, työvoima- ja koulutuspalveluhenkilöiden koulutus
  - tiedon julkaisukanavana myös omat nettisivustot (Poketti.fi), sosiaalinen media (FB-sivut)
- **Muiden tahojen tuottama tieto (välittäminen / jalostaminen / hyödyntäminen)**
  - Tilastokeskuksen ja OPH:n tilastot
  - TEM:n toimialaraportit ja muu tieto, OKM, OPH, VATT:n ja ETLA:n ennusteet, Pk-yritysbarometri, EK:n ja kauppakamarin barometrit, koulutuksen ennakointifoorumit, kotimainen ja kv. ennakointitieto
  - kehitysyhtiöiden ennakointimenetelmät (mm. JOSEK:n yritysten kehitysnäkymät)
  - I-P alueen ennakointiyhteistyö ja muiden alueiden tuottamat ennakointimateriaalit

Synergia- ja asiakashyödyt

- **Eri aikavälejä koskevan ennakointityön yhdistäminen samaan kokonaisuuteen tukee uusien maakuntien aluekehitystyötä, yritysekosysteemien kehittämistä, sote- ja muiden palvelujen järjestämistä, tiedon hyödyntämistä ja koulutushankintoja**
  - eri tahojen asiantuntemus (tiedot / aineistot / resurssit / näkökulmat / ulottuvuudet) yhdistetään
  - ennakointi kytketään strategisen suunnittelun ja tiedolla johtamisen tueksi ja rakennetaan yhteinen visio
  - tulevaisuuden koulutusavaustarpeet tunnistetaan paremmin ja osaavan työvoiman saatavuus varmistetaan
  - koulutuksen osuvuus, kohtaanto sekä työvoimakoulutuksen hankinnat ja vaikuttavuus paranevat
- **Sidosryhmille (yritykset / muut työnantajat / työnhakijat / koulutuksenjärjestäjät / jne.) koulutustehtävät näyttäytyvät yhtenä kokonaisuutena, johon linkittyy vahvasti ennakointityö**
  - yhden luukun periaate käyttöön
  - tarjolla olevien palvelujen taustalle saadaan jaettu tieto-taito ja resurssit
  - ohjaus- ja neuvontapalveluja tuotetaan tiiviissä yhteistyössä eri toimijoiden kesken ja asiantuntijuutta hyödynnetään tehokkaasti yli organisaatorajojen
  - elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja alueen kehittymisen edellytyksiä parannetaan tehokkaammin

Esitys prosessien sujuvoittamisesta

- **Nykyiset koulutus- ja ennakoititehtävät yhdistetään (mk-liitto, ELY, TE-toimisto)**
  - synergiaedut merkittävämpiä kuin monissa muissa asiakokonaisuuksissa
  - päällekkäisyyksiä karsitaan ja toimintaa tehostetaan – sovitaan, mille on aidosti tarvetta (priorisointi)
- **Ennakoinnista tehdään olennainen osa uusien maakuntien tiedolla johtamisen prosesseja**
  - luodaan yhteinen/virallinen ennakoitifoorumia erillisten ryhmien sijaan
  - maakunnan ryhmien ja muiden kehittämisfoorumien (mm. ELO-yhteistyöryhmä, ELO-johtoryhmä) toimintaa kehitetään
  - tiedolla johtamisen välineiden (Alueelliset kehitysnäkymät, Trendit jne.) taustalla olevia prosesseja kehitetään
  - hyödynnetään menetelminä ja välineinä mm. tiedon visualisointia ja paikkatietoaineistoja
  - maakuntien ja valtion välinen keskustelumenettely: määrällinen ja laadullinen tilannekuva, keskustelujen tausta-aineistot
  - maakuntien ja valtion välinen neuvottelumenettely: julkisen talouden suunnitelma ja talouden simulointi
- **Panostetaan nykyistä tehokkaammin kehitystyön ja toimintalinjausten taustalla olevaan ennakoivaan ja strategiseen toimintaympäristön seurantaan ja kehityskulkujen arviointiin**
  - tuotetaan tietoa ja jalostetaan yhteisiä näkemyksiä oman strategisen suunnittelun, ohjauksen ja päätöksenteon tarpeisiin
  - painopistetoimialojen / klusterien kehittämissä hyödynnetään koordinoitu ja laaja-alainen ennakoititieto
  - kehitetään elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä, kilpailukykyä ja innovaatiotoimintaa
  - erityinen painoarvo sote-kenttään liittyvällä työllä ml. palvelutarpeisiin sekä ikääntymiseen liittyvät kysymykset sekä rakenteellinen sosiaalityö eli sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevaan tiedon välittäminen

Keskeisimmät erikseen ratkaistavat asiat

- Missä määrin koulutuksen ja ennakkoinnin kenttään läheisesti liittyvät **kasvupalvelu- ja aluekehitystehtävät** ovat mukana tarkastelussa, missä määrin tehtäviä katsotaan omina kokonaisuuksinaan?
  - yrityspuoli, t&k&i –toiminnot, älykkään erikoistumisen valinnat, rakennerahastotehtävät
- Miten huomioidaan **sote-puolen** asiat / tietotarpeet?
- Miten **maakuntien yhteistyöalueen** koulutus- ja ennakointitehtävät hoidetaan?
- Miten nykyiset (maakuntaliitto, ELY, TE-toimisto, KEHA) **tilastotehtävät** jatkossa hoidetaan
  - mikä on valtakunnallisten palvelukeskusten rooli koulutus- ja ennakointiasioissa?
- Miten tehtäväkentän työ ja koko uudistus **organisoidaan**?
  - asiantuntijat / esikunta / valiokunta / lautakunta yms.
- Miten asioihin vaikuttavat **koulutuksen kentän uudistukset** mm. tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen siirtyminen OKM:n hallinnonalalle ja ammatillisen koulutuksen reformi?
- Miten varmistetaan ennakointityön **tulosten huomioiminen päätöksenteossa**?

Esitys keskeisten yhdyspintojen ratkaisemisesta

○ Maakunta – valtio

- Koulutustarve-ennakoinnin merkitys kasvanut muutosvauhdin nopeutumisen ja työikäisen väestön vähenemisen myötä, toisaalta ennakointityö viime vuosina muuttanut muotoaan

- OKM luopui KESU:sta ja valtakunnallisesti koordinoidusta määrällisestä koulutustarve-ennakoinnista
- viime vuosina on keskitytty laadulliseen ennakointityöhön
- koulutuksenjärjestäjät tarvitsevat myös määrällistä ennakointitietoa oman koulutus- ja opintoalakohtaisen mitoituksensa tarpeisiin
- tarvitaan toimiva ennakoinnin yhteistyörakenne maakunnan ja valtion välille

=> OKM:n ja TEM:n tuettava maakuntia koulutus- ja ennakointitehtävien kentällä ja parannettava siten edellytyksiä työvoiman saatavuusongelmien ja kohtaantokysymysten ratkaisemiselle

○ Maakunta – kunta

- Kuntien tehtäväkentässä korostuvat tulevaisuudessa vahvasti elinvoimakysymykset

- yritysten kilpailukyky, työpaikkojen määrän kasvu, vetovoimatekijät jne.
- työttömyyden hoito on suuri kustannuserä kunnille
- selkeitä yhdyspintoja ja yhdessä sovittavia asioita olemassa

=> Huolehdittava yhteistyöstä ja tiedon liikkumisesta maakunnan ja kuntien välillä

Mahdolliset esitykset valtakunnalliseen valmisteluun

- **Koulutustarve-ennakoinnin lakisääteisyttä koskeva kirjaus vietävä käytäntöön**
  - alueulottuvuus ja alueiden erilaisuus huomioitava valtakunnallisissa OKM:n / TEM:n / OPH:n ennakointiprosesseissa (laadullinen ja määrällinen ennakointi), koulutussuunnittelussa ja päätöksenteossa
- **Maakuntien ja ministeriöiden yhteistyötä ja yhteisiä prosesseja kehitettävä**
  - entistä toimivampi ennakoinnin yhteistyörakenne maakunnan ja valtion välille
  - alueiden edustus turvattava valtakunnallisissa prosesseissa
  - synergiaedut hyödynnettävä
    - yhteistyö, tiedon jakaminen, koulutukset, (mahdolliset) yhteiset prosessit
    - yhteiset / koordinoituvat tilasto- ja aineistohankinnat
- **Pistemäisestä työstä päästävä jatkuvaan systemaattiseen prosessiin**
  - koskee sekä maakuntia että valtakunnallisesti johdettuja asioita
- **Palvelukeskusten rooli määriteltävä tarkoituksenmukaisella tavalla**

Toimenpidelista

○ **Esivalmistelun ja väliaikaishallinnon aikana 31.12. toteutettavat toimet**

- kasvupalvelutarkastelun ja muiden koulutuksen ja ennakkoinnin kenttään liittyvien tarkastelujen tulosten yhdistäminen koulutus- ja ennakointitehtävien suunnitteluun
- yritys- ja sote-puolen tehtävien huomioiminen tarkoituksenmukaisella tavalla
- muissa maakunnissa tehtävän suunnittelutyön huomioiminen ja mahdollinen hyödyntäminen
- koulutuksen ja ennakointityön kenttään liittyvien nykyisten prosessien ja toimintamallien yksityiskohtien läpikäyminen
- prosesseja koskevien kehittämissuositusten laatiminen ja arviointi

○ **Vuonna 2019 toteutettavat toimet**

- uusien prosessien ja kokeilujen testaus
- prosessien toimivuuden arviointi ja raportointi tuloksista sekä parannusehdotuksista
- ennakointityön organisoimisvaihtoehtojen tarkastelu ja yhteisen ennakointifoorumin perustaminen
- ennakkoinnin ja osaamistarpeiden tunnistamisen sisällyttäminen osaksi uudistettujen POKAT-ryhmien toimintaa
- laaja-alaisen ennakointitiedon järjestelmällinen ja tehokas hyödyntäminen kehittämissuositusten ja päätöksenteossa

Muuta huomioitavaa

- Koulutukseen ja ennakointiin liittyvillä asioilla vahva yhteys aluekehitystyöhön, toimialojen / klusterien kehittämiseen, osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseen / työttömyyden hoitoon yms.
  - tarkasteltavan asian merkitys suuri, myös tiedolla johtamisen merkitys korostuu
  - tuloksellisuuden merkitys korostuu koulutuksen kentällä (sekä luvanvaraisessa että työvoimakoulutuksessa)
  - toimintaympäristömuutosten (megatrendit: digitalisaatio jne.) nopeutuminen lisää ennakointityön tarvetta
  - maakunnat jo itsessään suuria työnantajia (sote)
- Uudistuksessa mukana olevien tahojen toimintakulttuurit ovat olleet erilaisia
  - yhteensovitustarve / toimintamallin luominen – organisatoriset ratkaisut vaikuttavat ja otettava huomioon
- Ennakointityö maakuntaliitoissa on ollut kausiluonteista (KESU-prosessit, maakuntasuunnitelma ja -ohjelmatyö), myös hankkeita hyödynnetty paljon, kenttä on ollut sirpaleinen
  - resurssit ovat olleet rajallisia – huolehdittava siitä, että resurssit riittävät maakunnassa
- Ennakointityöllä selkeä yhteys tilastotehtäviin
  - miten nykyiset (maakuntaliitot, ELY-keskukset, TE-toimisto, KEHA-keskus) tilastotehtävät jatkossa hoidetaan
- Miten asioihin vaikuttavat tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen siirtyminen OKM:n hallinnonalalle ja yhden kouluttajan (?) varaan sekä ammatillisen koulutuksen reformi
  - koulutuksen kentällä suuria muutoksia ilman maakuntauudistustakin – lisää haasteellisuutta

Lisätietoja

- Tehtävän yhdyshenkilö: maakunta-asiamies Kimmo Niiranen, kimmo.niiranen@pohjois-karjala.fi
- projektijohtaja Jarno Turunen, jarno.turunen@pohjois-karjala.fi
- pohjois-karjala.fi/maakuntauudistus – maakuntauudistus Pohjois-Karjalassa
- alueuudistus.fi – uudistuksen valtakunnallinen sivusto